

Miljø og Klimaudvalget

Skabelon til brug for udvalgets budgetdrøftelse:

Budgetlægningen 2022-2025 - 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer: 4.1 Øge indsatsen for CO2 reduktion gennem grønne indkøb
Fremsat af: Enhedslisten
Formål og indhold: Sidste år vedtog Region Hovedstaden at gøre en ekstra indsats for grønne indkøb. Det er vi meget stolte af. Finansieringen på 5 mio. kr. kom fra en indførelse af en intern CO₂-skat på tjenesterejser med fly. Vi ønsker at sætte endnu mere skub i udviklingen af grønne indkøb ved at forstærke de igangværende initiativer. Derfor ønsker vi at fordoble finansieringen fra sidste års aftale om CO₂-afgifter på flytransport. Vi ønsker i udgangspunkt, at de ekstra midler går direkte til at øge mængden af konkrete grønne indkøb, men har samtidigt tillid til at indkøbsafdelingen kan forvalte pengene mest effektivt. Administrationens bemærkninger: Den nuværende klimakompensation på flyrejser blev indarbejdet i forbindelse med budgetaftalen for 2021. Provenuet er 5 mio. kr. årligt fra 2022, svarende til et klimabidrag på 500 kr. pr. rejse og en antagelse om 10.000 flyrejser årligt. Hvis den samlede finansiering skal fordobles til 10 mio. kr. årligt fra 2022, vil klimabidraget pr. flyrejse skulle hæves til 1.000 kr. Administrationen bemærker, at det ekstra provenu herigennem på yderligere 5 mio. kr. årligt, vil komme fra hospitaler og virksomheder; herunder forskere, som benytter flyrejser som led i opgaveløsningen. Henset til den meget begrænsede erfaring med den nuværende finansieringsmodel, kan det overvejes, om vi bør afvente mere erfaring med ordningen, før den evt. udvides. Ordningen har kun været gældende i 2021, der ligeledes har været præget af Covid-19 og dermed langt færre flyrejser end normalt. Miljø- og klimaudvalget har i efteråret været præsenteret for en række aktiviteter indenfor indsatsområdet grønne indkøb, som nu er samlet i koncernhandlingsplanen i Grøn2030. Af handlingsplanen fremgår 17 aktiviteter, som har til formål at nedbringe miljø- og klimabelastningen fra de indkøb af varer og services, som regionen foretager. De ekstra midler vil gå til at styrke og fremrykke indsatsen indenfor disse områder, og vil indeholde: - En yderligere opnormering med flere grønne indkøbsrådgivere og projektledere til bæredygtige projekter, herunder offentlig-private innovationssamarbejder - Midler til at dække risikoen for merpris, når der stilles grønne krav i udbud - Midler til at igangsætte offentlige-private innovationssamarbejder, der kan være med til at rykke markedet.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk	1,2	1,2	1,2	1,2
Øvrig drift	3,8	3,8	3,8	3,8
Etableringsudgifter				
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal	2	2	2	2
Samlet udgift	5,0	5,0	5,0	5,0

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Det er administrationen vurdering, at de 5 mio. kr. bør fordeles efter ovenstående, men at der kan være behov for at justere forholdet mellem drift- og lønudgifter på sigt. Med ovenstående fordeling vil bemanningen af indsatsområdet for grønne indkøb blive oprustet med 100 %.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Partierne bag budgetaftalen er enige om at sætte yderligere fart på arbejdet for at reducere regionens samlede CO₂-aftryk. Langt størstedelen af regionens CO₂-aftryk kommer fra produktionen af de produkter og artikler, der indkøbes til vores hospitaler. Der afsættes derfor 5 mio. kr. årligt til at fremme de grønne indkøb i regionen. Dette vil være et yderligere skridt i retning af at indfri ambitionerne i handlingsplanen for FN's Verdensmål om at forebygge affald og understøtte cirkulær økonomi, og herigennem understøtter vi som region det danske og globale behov for at nedbringe CO₂-udledninger.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Grønne indkøb bidrager til opfyldelse af adskillige verdensmål og delmål. I første omgang delmål 12.7 om at fremme bæredygtige offentlige indkøbspraksis. Men også Verdensmål 13 om Klima, da grønne indkøb kan sikre, at produkter der indkøbes, har langt lavere klimabelastning end i dag, og så vidt muligt understøtter cirkulær økonomi. Budgetforslaget påvirker Verdensmål 3 om Sundhed og Trivsel både positivt og negativ; negativt fordi der tages penge fra sundhedsbudgettet, men positivt ift. indkøb af produkter med mindre skadelig kemi og henset til, at de grønne indkøb mindsker klimaforandringerne, som er vurderet til at være den største trussel mod folkesundheden. Budgetinitiativet er målrettet regionens største miljøbelastning og må antages at have stor positiv effekt på verdensmålene.

Budgetlægningen 2022-2025

Budget/finansieringsforslag:
4.2 Fokus på affaldssortering på hospitalerne og Medarbejderdrevet affaldssortering
Fremsat af: Konservative og Enhedslisten
Formål og indhold: <i>Konservative</i> Det foreslås, at der afsættes midler til at fremme affaldssorteringen på de enkelte afdelinger på hospitalerne, ligesom der foreslås en oplysningskampagne til medarbejderne herom. Det er vigtigt, at vi i Region Hovedstaden med de store affaldsmængder vi producerer, også tager ansvar for genanvendelsen af vores affald. Dette skal ske ved kildesortering ude på den enkelte afdeling, ofte på den enkelte stue. <i>Enhedslisten</i> Regionens hospitaler og virksomheder genererer store affaldsmængder, og sortering og genanvendelse bidrager til den grønne omstilling. Miljø- og klimaudvalget har på Gentofte Hospital set, hvordan involveringen af medarbejderne har skabt gode resultater og sluppet engagementet i den grønne dagsorden fri. Vi ønsker en pulje på 3 mio. kr., som afdelinger kan søge, hvis personalet er enige om at ville gøre en ekstra indsats i forhold sortering af affald. Pengene skal gå af frikøb til træning af personalet, eventuelle enkelte udgifter i forbindelse med den øgede sortering. Vi ønsker at projekterne skal tage udgangspunkt i de eksisterende erfaringer og bidrage til udbredelse af disse <u>Administrationens bemærkninger:</u> <i>Bemærkningerne skal ses i sammenhæng med forslagene "4.6 En bæredygtighedskonsulent på hvert hospital" og "4.7 Undlad at bruge ressourcer unødvendigt".</i> I den eksisterende indsats for øget genanvendelse af affald på hospitalerne tages der højde for undervisning, vejledning og oplysningskampagner rettet mod medarbejderne. Status er, at • implementeringen af det nye genanvendelsessystem til kildesortering af affald på de somatiske hospitaler er afsluttet, og et pilotprojekt i psykiatrien er i gang • systemet er en komplet pakke, som udover opsætning af beholdersystem også omfatter undervisning, vejledning og e-learning til medarbejderne • der er indgået en aftale med hospitalerne om hjælp til vedvarende vejledning i de enkelte afdelinger, så regionens mål for genanvendelse af affald nås. Der eksisterer desuden et stort behov for at understøtte arbejdet i klinikkerne og i andre relevante afdelinger med forebyggelse af affald, cirkulær økonomi og grønne indkøb, reduktion af spild, grønne transportvaner m.m. Administrationen foreslår derfor, at der oprettes en Grøn omstillingspulje, hvor afdelinger kan søge midler til frikøb af medarbejdere, kompetenceudvikling og øvrige omkostninger til grøn-omstillingsprojekter. Administrationen vurderer, at et sådan forslag kan gennemføres ved et budget på årligt 3 mio. kr.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk				
Øvrig drift	3,0	3,0	3,0	3,0
Etableringsudgifter				
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal				
Samlet udgift	3,0	3,0	3,0	3,0

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Der eksisterer et stort behov for at understøtte arbejdet i hospitalsklinikkerne og i andre relevante afdelinger med forebyggelse af affald, cirkulær økonomi og grønne indkøb, reduktion af spild, grønne transportvaner m.m. Derfor afsættes 3 mio. kr. årligt fra 2022 til 2025 til en Grøn omstillingspulje, hvor afdelinger kan søge midler til frikøb af medarbejdere, kompetenceudvikling og øvrige omkostninger til Grøn-omstillingsprojekter.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget understøtter direkte indsatsen for at indfri målsætningerne i regionens verdensmålshandlingsplan og især følgende verdensmål: 12 Ansvarligt forbrug og produktion, 3 Sundhed og trivsel, 13 Klimaindsats, 14 Livet på land, 13 Livet i havet og 17 Partnerskab for handling.

Budgetlægningen 2022-2025 - 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer:

4.3 Øget biodiversitet på regionens matrikler - næste skridt og Omlægning af Grønne arealer til natur

Fremsat af: Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet

Formål og indhold:

Socialistisk Folkeparti

Sidste år fremsatte vi dette budgetforslag, som blev fremmet og søgt finansieret over administrationens budget - såfremt det udgjorde en nettoudgift, idet forslaget også indebar besparelser fx i form af mindre hyppig græsslåning.

Vi står midt i en biodiversitetskrise, og vi må derfor sætte ind over alt for at forbedre levevilkår for planter, insekter og dyr. Som en betydelig grundejer påhviler dette ansvar også Region Hovedstaden. Vi ønsker derfor, at der sker en fortsættelse af det i denne valgperiode vedtagne tiltag om ikke at anvende sprøjtemidler på regionens grunde, så der sker en forøget indsats for at skabe øget biodiversitet. Et oplagt sted at starte kunne være at erstatte de monokulturelle og tætslåede græsplæner med vildere englignende vegetation samt beplantning med træer, gerne frugttræer, flere steder. Fagfolk vil uden tvivl kunne komme med mange gode forslag, som relativt let kan implementeres. Man kunne forestille sig et samarbejde med den socialøkonomiske virksomhed Bybi om at opstille bistader et eller flere steder på regionens grunde.

I år ønsker vi at sikre, at regionens arealer "natur-optimeres" via vejledning af en naturkyndig konsulent, der kan følge og drive processen frem mod, at de grønne arealer på regionens matrikler bliver mere "vilde med vilje".

Der ønskes derfor afsat midler til at hyre en sådan konsulent til opgaven, samt at der afsættes et beløb på fx 100.000 kr. til implementering af tiltag, der måtte repræsentere en nettoudgift.

Socialdemokratiet

Inspireret af "Bonderøven", der sammen med Hjørring kommune i en række tv-udsendelser fik private, offentlige- og private virksomheder til at omlægge "smukke velklippede grønne græsplæner" til blomsterenge med flora naturligt hjemmehørende på vores breddegrader, så vil jeg gerne have et bud på, om noget tilsvarende kunne realiseres på nogle regionale arealer i Region Hovedstaden?

- Hvor mange ha/kvadratmeter vil kunne omlægges?
- Hvad vil det betyde for driftsøkonomien?
- Hvad vil det koste at omlægge?
- Kort beskrivelse af forslagets formål og indhold.

Administrationens bemærkninger:

Administrationen understøtter forslag om større biodiversitet på regionens matrikler. Større biodiversitet på regionens matrikler kan opnås ved at omdanne monokulturelle områder såsom græsplæner, områder med buske og blomster mm. til områder med mere blandet kultur. Øget biodiversitet kan etableres ved at plante forskellige sorter af hjemmehørende frugttræer, hvorunder der kan sås insektvenlig frøblanding og plantes stauder med lang blomstring.

Udover at være en gevinst for biodiversiteten forventes initiativet at bidrage positivt til trivslen hos patienter, medarbejdere og pårørende. Yderligere vil de spiselige frugter kunne indtænkes i det lokale køkken.

Hvilke områder og placeringer, der kan udlægges, bør undersøges nærmere, herunder hvilke flerkulturelle beplantninger, der egner sig til de lokale placeringer. Det forslås at etablere forsøgsområder, hvorfra regionen kan danne erfaringer til en videre udrulning. Et indledende initiativ undersøges på Bispebjerg Hospital.

Etablering af biodiversitetsområder vil medføre en nettoomkostning til etablering og indebære løbende vedligeholdelse af såvel træer som beplantning, hvorfor der ikke vil være en driftsbesparelse.

Administrationen vurderer hertil et budgetbehov på 0,4 mio. kr. i 2022. Økonomien er baseret på følgende behov:

- Etablering af to prøveområder 0,2 mio. kr. herunder Bispebjerg Hospital
- Etablering af formidling/kommunikation f.eks. skilte i områderne 0,05 mio. kr.
- Udarbejdelse af en samlet biodiversitetsplan for alle matrikler 0,15 mio. kr.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk				
Øvrig drift				
Etableringsudgifter	0,4			
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal				
Samlet udgift	0,4			

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelen fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Region Hovedstaden vil med øget biodiversitet forbedre levevilkår for planter, insekter og dyr på regionens hospitaler. Det er derfor besluttet at afsætte 0,4 mio. kr. i 2022 til etablering af to prøveområder.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget understøtter især verdensmålene: 14 Livet på land, 12 Ansvarligt forbrug og produktion og 3 Sundhed og trivsel.

Budgetlægningen 2022-2025 - 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer: 4.4 Flere ATES-anlæg
Fremsat af: Socialdemokratiet
Formål og indhold: Vi har ATES anlæg på Bispebjerg Hospital som afhængig af årstiden veksler varmt og koldt vand til brug for opvarmning og køling. • Er der flere steder i regionale bygninger hvor der er ATES anlæg på vej? Er der samarbejder f.eks. med private- eller andre offentlige virksomheder, hvor der sker ”køb og salg” af varme og eller køling? • Er der et potentiale for flere ATES anlæg eller samarbejder om køb/salg af varme og eller køling? • Hvad skal der økonomisk til for at få løftet opgaven yderligere, og hvad er tilbage betalingstiden typisk for hver investeret krone? <u>Administrationens bemærkninger:</u> Administrationen understøtter forslaget om undersøgelse af potentialet for yderligere ATES-anlæg (energilagring i grundvandsmagasiner) i Region Hovedstaden. Region Hovedstaden har for nuværende et ATES anlæg placeret på Bispebjerg Hospital. Her udnyttes undergrunden som lagring af kulde og varme til at supplere energibehovet på hospitalet. Herudover har regionen flere grund- og søvandskøl som anvendes til at supplere køl på Blegdamsvej, Bornholm og Gentofte. En yderligere udvikling inden for dette område kræver, at der lokalt gennemføres screeninger og en afdækning af de kommunale og lokale forsyningsvilkår. Området er behæftet med mange regler og love, som vil skulle afklares for at afdække mulighederne, eksempelvis: • Aftaler med lokale forsyningsselskaber • Tilladelser fra energistyrelsen • Kommunale tilladelser • Miljøgodkendelser Ligeledes forudsætter afklaring af potentialet, lokale hydrotermiske analyser samt en afdækning af hospitalets tekniske installationer og forsyningsbehov. En afdækning af det fulde potentiale forudsætter en målrettet forundersøgelse af ovenstående samt en samfundsøkonomisk analyse af det mulige potentiale. Det økonomiske potentiale er meget afhængig af de lokale forhold og kan derfor først vurderes efter en forundersøgelse. Til denne forundersøgelse og analyse vurderer administrationen et budgetbehov på 0,35 mio. kr. i 2022 til ekstern rådgivning.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk				
Øvrig drift				
Etableringsudgifter	0,4			
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal				
Samlet udgift	0,4			

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Som bidrag til reduktion i CO₂-udledningen i Region Hovedstaden, er det aftalt at afsætte 0,4 mio. kr. i 2022 til en foranalyse af potentialet for yderligere brug af ATES-anlæg (energilagring i grundvandsmagasiner) på hospitalerne i Region Hovedstaden.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Ved brug af naturressourcer i energiforsyningen til hospitalerne samt potentielle investeringer i energieffektivitet bidrager initiativet positivt til FN's Verdensmål nr. 7 Bæredygtig energi og verdensmål 12 Ansvarligt forbrug og produktion.

Budgetlægningen 2022-2025

Budget/finansieringsforslag:

4.5 Rensning af hospitalsspildevand

Fremsat af:

Det Konservative Folkeparti

Formål og indhold:

Hospitalsspildevand er forurennet i en grad, hvor det ikke har godt af at blive udledt i det normale kloaksystem. På Herlev Hospital har man installeret rensningsanlæg, og der ønskes tekststykke i budgettet om, at der skal arbejdes hen imod, at der etableres tilsvarende rensningsanlæg på alle øvrige hospitalsmatrikler. Det er en meget stor udgift, og man kan evt. med fordel overveje at gøre det til OPP-projekter.

Administrationens bemærkninger:

Forslaget underbygger Verdensmål 12 Ansvarligt forbrug og produktion, idet miljøbelastningen fra medicinrester og kemikalier fra store hospitaler er betydelig.

På nuværende tidspunkt eksisterer myndighedskrav om etablering af decentral rensning af spildevand fra regionens hospitaler (rensningsanlæg etableret på hospitalet) på Rigshospitalet Blegdamsvej, Bispebjerg Hospital og Hvidovre Hospital samt udvidelse af anlægget på Herlev Hospital.

Administrationen oplyser, at en gennemført markedsdialog indikerer, at markedet ikke er klar til at lade finansiering indgå i en traditionel OPP-konstruktion. Regionen afsøger derfor alternative finansieringsmodeller - herunder leasing. Tillige kan oplyses, at forsyningsselskaberne, udover de omkostninger regionen har til decentral oprensning af spildevand, fortsat opkræver fuld afledningsafgift for det af regionen rensende spildevand. En ændring af dette ville flytte business casen betydelig i positiv retning.

Angående decentral rensning er nogle interessenter for centrale løsninger (på rensningsanlæg i kommunale forsyninger), idet en stor del af medicinudledningen kommer fra private hjem. Dette understøttes af mulige EU-ændringer i et byvandsdirektiv.

Til at imødekomme myndighedskravene foreslår administrationen at afsætte 1,5 mio. kr. i 2022 til rådgivning i forbindelse med udbud til etablering af rensningsanlægget.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk				
Øvrig drift	1,5			
Etableringsudgifter				
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal				
Samlet udgift	1,5			

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Til at opfylde myndighedskrav om decentral rensning af hospitalsspildevand afsættes 1,5 mio. kr. til forberedende arbejde.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget understøtter direkte indsatsen for at indfri målsætningerne i regionens verdensmålshandlingsplan og især følgende verdensmål: 12 Ansvarligt forbrug og produktion, 6 Rent vand og sanitet, 3 Sundhed og trivsel, 13 Livet i havet og 17 Partnerskab for handling.

Budgetlægningen 2022-2025 - 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer:
4.6 En bæredygtighedskonsulent på hvert hospital
Fremsat af: Socialistisk Folkeparti
Formål og indhold: Miljø- og klimaudvalget fik i marts 2021 et oplæg om bæredygtig hospitalsdrift fra Randers Regionshospital ved hospitalsdirektøren og bæredygtighedskonsulenten. Sidstnævnte, Maria Gaden, havde været primus motor for initiativ til og implementering af en række bæredygtighedstiltag. Det foreslås hermed, at der på hvert hospital ansættes eller frikøbes en medarbejder med kendskab til praktiske arbejdsgange i klinikken og tilstrækkelig viden om bæredygtighed til at kunne identificere grønne tiltag og sikre den lokale forankring hos medarbejderne på det enkelte hospital. Et oplagt sted at starte for en bæredygtighedskonsulent kunne være, som i Randers, at indføre svanemærket rengøring og større genanvendelse af plast. <u>Administrationens bemærkninger:</u> <i>Dette budgetforslag skal ses i sammenhæng med forslagene "4.2 Fokus på affaldssortering på hospitalerne og "4.7 Undlad at bruge ressourcer unødvendigt".</i> Administrationen understøtter forslaget om, at hvert hospital ansætter eller frikøber en medarbejder til en funktion som bæredygtighedskonsulent, der kan understøtte indsatsen for grøn omstilling i de kliniske afdelinger på hospitalet. Indsatsen har hidtil været båret af ildsjæle, men med dette forslag vil arbejdet kunne professionaliseres og formaliseres, og skaleringspotentialer vil udnyttes bedre. Regionens indsats for CO ₂ reduktion via Grøn drift og udvikling (GDU) og Grøn2030 har hidtil fokuseret på udledningerne fra el, varme og transport. Men i virkeligheden stammer ca. 80 % af udledningen fra indkøb (CO ₂ , som er indlejret i de varer og services, vi indkøber og forbruger), især fra det store forbrug, som ligger i den kliniske praksis. <i>Bæredygtighedskonsulenter og frikøbspulje</i> Der er således et meget stort klima- og miljøpotentiale (og besparelser ved reduktion af spild) i at ansætte bæredygtighedskonsulenter på hospitalerne, som kan understøtte arbejdet i klinikkerne og andre relevante afdelinger med forebyggelse af affald, cirkulær økonomi og grønne indkøb, reduktion af spild, grønne transportvaner m.m. Bæredygtighedskonsulenterne skal have kompetencer, så de direkte kan understøtte og bidrage til arbejdet i klinikkerne, men for at set-up'et for alvor skal virke, er det afgørende, at der er ressourcer til at frikøbe medarbejdere i klinikkerne til at bidrage til projekter m.m. Derfor foreslås en central pulje, som bl.a. kan bruges til frikøb af medarbejdere, kompetenceudvikling m.m. - se budgetforslag 4.7 (inkl. 4.2). Desuden skal det undersøges, om der kan etableres en ordning med en person i hver afdeling/relevante afdelinger, som ansættes til - eller bruger en mindre procentdel af sin arbejdstid på bæredygtighed, uden at der går tid fra patientindsatsen.

Administrationen vurderer, at syv bæredygtighedskonsulenter kan dække de seks somatiske hospitaler og psykiatrien. Virksomheder og centre vil kunne blive omfattet fx ved, at en af medarbejderne dækker disse enheder sammen med et mindre hospital.

Netværk

Administrationen foreslår, at der i forlængelse af ansættelsen af bæredygtighedskonsulenter opbygges et netværk som i Region Midt med ambassadører/repræsentanter fra de kliniske afdelinger på hospitalerne, så arbejdet forankres afdelingsvist, hvor indsatsen ligger i praksis.

Central koordinering

I Region Midt har man oprettet et Center for bæredygtige Hospitaler, som koordinerer indsatsen på tværs af hospitalerne. Derved sikres maksimal mulighed for skalering og samordning af tværgående initiativer for synergi. Vi foreslår, at der i Region Hovedstaden oprettes en stilling til en center-ansat koordinator af den kliniske indsats, som tilknyttes Grøn2030 styregruppen. Dermed bindes det hele sammen med den eksisterende indsats for Grøn omstilling og FN's verdensmålshandlingsplan.

Ovenstående bemærkninger er blevet udfærdiget med input fra nøglemedlemmer af Grøn2030 styregruppen, herunder Birgitte Degenkolv/Amager og Hvidovre Hospital, Annemarie H. Hellebæk/Bornholms Hospital, CØK-koncernindkøb, CRU og CEJ.

Administrationen vurderer, at initiativet forudsætter et afsat budget svarende til en årlig udgift på 5,6 mio. kr. og opnår derved et samlet budgetbehov på 22,4 mio. kr. i perioden 2022 til 2025. Behovet udgøres af:

- Syv hospitalsansatte bæredygtighedskonsulenter á 700.000 kr., i alt 4,9 mio. kr.
- En centralt ansat koordinator af den kliniske indsats, 700.000 kr.

Den endelige udformning af set-up'et vil skulle fastlægges i dialog mellem hospitalerne og relevante centre.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk	5,6	5,6	5,6	5,6
Øvrig drift				
Etableringsudgifter				
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal	7+1	7+1	7+1	7+1
Samlet udgift	5,6	5,6	5,6	5,6

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Der er et stort potentiale for at reducere regionens klima- og miljøbelastning ved en fokuseret indsats rettet mod de kliniske afdelinger på hospitalerne. Derfor afsættes 5,6 mio. kr. årlig fra 2022 til 2025 til et nyt set-up bestående af bæredygtighedskonsulenter på hvert af de syv hospitaler, en central pulje til frikøb af medarbejdere i de enkelte afdelinger og en tværgående koordinator, så det hele bindes sammen på tværs af organisationen. Det er også planen at etablere et netværk af ambassadører/repræsentanter for hospitalernes afdelinger.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget understøtter direkte indsatsen for at indfri målsætningerne i regionens verdensmålshandlingsplan og især følgende verdensmål: 12 Ansvarligt forbrug og produktion, 3 Sundhed og trivsel, 13 Klimaindsats, 14 Livet på land, 13 Livet i havet og 17 Partnerskab for handling.

Budget/finansieringsinitiativer:**4.7 Undlad at bruge ressourcer unødvendigt****Fremsat af:**

Socialistisk Folkeparti

Formål og indhold:

Miljø- og klimaudvalget fik i marts 2021 et oplæg om bæredygtig hospitalsdrift fra Randers Regionshospital. Her blev det fortalt, at man var begyndt at undlade at bruge lejepapir i jordmoderkonsultationer, da patienterne dels ligger med tøj på, og at lejet alligevel sprittes af efterfølgende - og faktisk mere grundigt, end hvis der har været papir på, viste det sig.

På barselsafsnittet er man i Randers begyndt at opfordre fødende til at medbringe egen dyne og sengetøj til babyen, hvilket sparer en del af disse samt vask, og samtidig ikke besværliggør det for den fødende, da sengetøjet alligevel vil skulle leveres tilbage, hvis det lånes af hospitalet.

Dette er blot to konkrete eksempler på at undgå at bruge ressourcer unødvendigt. Dette forslag opfordrer til, at man implementerer disse og gerne andre tiltag, der måtte ligne det, så der spares ressourcer.

Forslaget er at regne for en besparelse.

Administrationens bemærkninger:

Administrationen vil undersøge, om det er muligt at implementere eksemplerne ovenfor fra hhv. jordmoderkonsultationer og barselsafsnit i et samarbejde mellem relevante aktører fx hygiejneorganisationen.

Erfaring fra arbejdet med fx reduktion af madspild i centralkøkkenerne og fra initiativer for bedre kontrol med udløbsdatoer på medicin og sundhedsudstyr viser, at besparelser kan opnås ved at undgå spild. Der er også et stort potentiale i at reducere spild via fokus på, hvad der købes ind af fx de kliniske afdelinger.

Derfor foreslår administrationen, at et bredt fokus på unødvendigt ressourceforbrug og spild i de kliniske afdelinger indbygges i budgetforslagene:

- 4.6 En bæredygtighedskonsulent på hvert hospital
- 4.2 Fokus på affaldssortering på hospitalerne og Medarbejderdrevet affaldssortering

De økonomiske konsekvenser fremgår derved ikke af aktuelle budgetforslag, men er fordelt på budgetforslagene 4.2 og 4.6 med et samlet budgetbehov på 34,4 mio. kr. i perioden 2022 til 2025, heraf et budgetbehov på 8,6 mio.kr. i 2022.

Administrationen bemærker, at det er svært at vurdere størrelsesordenen af de besparelser, som kan indhentes, hvis ovennævnte budgetforslag gennemføres, men vil sandsynligvis ligge i millionklassen.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk				
Øvrig drift				
Etableringsudgifter				
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal				
Samlet udgift				

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Hvis der er tale om 1-årige projekter, og ved forslag der har puljelignende karakter, bedes anført om projektets omfang kan skaleres op eller ned.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelen fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	x
Den regionale udviklingskasse	
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Erfaringer fra arbejdet med grøn omstilling på hospitalerne viser, at der forekommer unødvendigt ressourceforbrug rundt omkring i organisationen fx madspild, produkter med overskredet udløbsdato, uhensigtsmæssige operationskit osv. Derfor afsættes midler til medarbejdere, som kan bidrage til at komme spild til livs og derved både spare penge og reducere regionens miljø- og klimaaftryk.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget understøtter direkte indsatsen for at indfri målsætningerne i regionens verdensmålshandlingsplan og især følgende verdensmål: 12 Ansvarligt forbrug og produktion, 3 Sundhed og trivsel, 13 Klimaindsats, 14 Livet på land, 13 Livet i havet og 17 Partnerskab for handling.

Skabelon til brug for udvalgets budgetdrøftelse:

Budgetlægningen 2022-2025 – 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer:
8.1 Genanvendelse af råstoffer
Fremsat af: Venstre
Formål og indhold: Genanvendelse af byggematerialer og opgradering af genanvendte materialer. Ambitionen er at få sat mere gang i genanvendelsen af byggeaffald, også på et højere niveau end det foregår i dag, herunder at: - Udvikle nye metoder til genanvendelse - Udvikle nye materialer (genbrugsmaterialer) Der ønskes et initiativ, hvormed der kan opnås en højere grad af genanvendelse af byggeaffald, evt. med udgangspunkt i et behandlingsanlæg og organiseret som et offentlig-privat partnerskab (OPP) og med inddragelse af forskere/vidensinstitutioner.
<u>Administrationens bemærkninger:</u> Administrationen kan foreslå et udviklingsprojekt med sigte på udnyttelse af overskudsjord som byggemateriale. Med udgangspunkt i konkrete demonstrationsprojekter sigtes efter overførelse af viden og teknologi, således at danske operatører i fremtiden skal kunne tilbyde byggeri baseret på (overskuds)jord.
Baggrund I Danmark produceres årligt i størrelsesordenen 10 mio. tons overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter. Denne mængde er mere end dobbelt så stor som den årlige produktion af byggeaffald. Ikke al overskudsjord vil kunne benyttes som byggemateriale; skønsmæssigt ca. 10 - 20 %. Overskudsjord betragtes som affald og transporteres ofte over lange afstande for at blive slutdeponeret i støjvolde eller som havneopfyld, ofte til en betydelig omkostning for bygherrerne. Byggesektoren er i vækst og med stigende efterspørgsel på begrænsede og ikke-fornybare ressourcer som grus, sand og sten, hvilket ikke er i tråd med FNs verdensmål nr. 12 om bæredygtig ressourceudnyttelse.
Jord som byggemateriale Med budgetmidler for 2021 og 2022 (budgetinitiativ for 2020; sekundære råstoffer, jf. orientering af MKU den 27-10-2020, workzone sag 20019290) har administrationen iværksat initiativer, der sigter på at fremme anvendelsen af sekundære råstoffer som erstatning for primære råstoffer som sand, grus og sten. I den forbindelse har administrationen etableret en uformel arbejdsgruppe med deltagelse af offentlige og private parter, som arbejder på at afsøge og udvikle brugen af jord som byggemateriale. I regi af denne arbejdsgruppe forventes i 2021 udført test, som skal belyse tekniske aspekter og begrænsninger for brugen af jord som byggemateriale.
I enkelte lande (bl.a. Østrig, se: Loam Clay Earth , Martin Rauch , Vorarlberg (lehmtonerde.at)) findes veldokumenterede og afprøvede metoder til at anvende jord som

byggemateriale (kaldet “rammed earth”, på dansk: “stampet ler”), og der er erfaringer med brug af teknologien i forbindelse med byggeri af skoler, museer, boliger, hospitaler, støjskærme osv. Teknologien findes ikke i Danmark, og der er pt. ingen operatører, der tilbyder byggeri på basis af stampet ler.

Ud fra et overordnet mål om operationalisering i industriel målestok foreslår administrationen, at der findes budgetmidler som kan understøtte:

- Teknologioverførsel
- Test i demonstrationsprojekt med udgangspunkt i regionens egne byggerier
- Formidling af testresultater

Region Hovedstaden (Center for Ejendomme) deltager i det igangværende orienterende arbejde omkring jord som byggemateriale og er åben over for at medvirke i et eller flere demonstrationsprojekter, som sigter på at dokumentere og teste teknologien i dele af CEJ's planlagte byggerier. Som udgangspunkt forventes et demonstrationsprojektet at være omkostningsneutralt for CEJ, idet de ønskede budgetmidler vil blive investeret i demoprojektet hos CEJ samt i testprogram og formidlingsindsats.

Parterne i arbejdsgruppen finder det væsentligt at opnå medfinansiering fra Region Hovedstaden, men der afsøges også muligheder for at iværksætte et eller flere demonstrationsprojekter uafhængigt af en regional medfinansiering.

Teknikken er yderst bæredygtig, idet jord kan substituere brugen af andre råstoffer og byggematerialer, herunder f.eks. mursten, stål, cement, beton, ligesom der kan være mulighed for at benytte overskudsjord on-site eller inden for et lokalområde.

Teknologioverførsel forventes overvejende at ske gennem samarbejde med Martin Rauch/Østrig, som har erklæret, at virksomheden ikke forbeholder sig rettigheder eller patenter i den forbindelse.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk	0,2	0,2	0,2	
Øvrig drift				
Etableringsudgifter	1,2	0,6	0,4	
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal	1/3	1/3	1/3	
Samlet udgift	1,4	0,8	0,6	

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Evt. uddybende beskrivelse:

Indsatsen vil kunne opskaleres til at omfatte yderligere demonstrationsprojekter samt understøttelse af overførelse af know-how og f.eks. udvikling af recepter, som er målrettet danske jordarter.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt): Hvis forslaget finansieres af flere kasser, skal andelene fra kasserne anføres (fx sundhed 1/3, regional udvikling 2/3).

Sundhedskassen	
Den regionale udviklingskasse	X
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Der foreslås bevilling af budgetmidler for perioden 2022-2024 til et udviklingsprojekt med sigte på udnyttelse af overskudsjord som byggemateriale.

Med udgangspunkt i Region Hovedstadens egne byggeprojekter gennemføres mindst et konkret demonstrationsprojekt, som har til formål at overføre viden og teknologi samt test af brugen af jord ("stampet ler") som byggemateriale, så danske operatører i fremtiden skal kunne tilbyde byggeri baseret på (overskuds)jord.

Projektet skal ses i forlængelse af den indsats, som administrationen har iværksat i kraft af tidligere bevilling til at "Fremme brugen af genanvendelige materialer som erstatning for jomfruelige råstoffer" jf. igangværende projekt, som regionsrådet bevilget budgetmidler til med vedtagelse af budgettet for 2021.

Projektet er i tråd med Region Hovedstadens handlingsplan for FN's verdensmål og vil tillige koble til det igangværende Horizon2020- projekt kaldet CityLoops, hvor Region Hovedstaden er lead partner ift. demonstrationsprojekter som fokuserer på øget genanvendelse af byggeaffald og jord.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Initiativet bidrager til:

- Verdensmål nr. 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst. Fremme af vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst
- Verdensmål nr. 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund
- Verdensmål nr. 12: Ansvarligt forbrug og produktion. Sikre bæredygtige forbrugs- og produktionsformer.

Initiativet understøtter Region Hovedstadens handlingsplanen for FN's verdensmål, konkret ift. målsætning om at 20 % af råstofforbruget er dækket af genanvendte materialer i 2030, samt at vækst i råstofforbrug dækkes af sekundære råstoffer.

Budgetlægningen 2022-2025 – 2. og 3. drøftelse

Budget/finansieringsinitiativer:

8.2 Fremme natur og samfundsværdi i tidligere råstofgrave

Fremsat af:

Socialdemokratiet

Formål og indhold:

Skabe samfundsværdi i tidligere råstofgrave.

- Frembringe viden om hvordan råstofgrave bliver til gavn for natur og borgere
- Ændre arbejdsgange
- Undersøge muligheder for krav til efterbehandlingen

Der ønskes et initiativ, hvor indvinder og lodsejer bliver hjulpet med at udarbejde en visionær efterbehandlingsplan, der tilgodeser naturværdi, rekreative interesser og samfundsudvikling.

Baggrund:

Der er et stort præs på arealerne i Region Hovedstaden. Der er behov for, at landskabet skal kunne producere fødevarer, geologiske råstoffer, give os steder at bo, producere energi, skabe fritidsmuligheder, oplevelser osv. Den massive byudvikling, der er sket i regionen igennem det seneste århundrede, har medført en tilbagegang af ubebyggede arealer og naturområder. Det er derfor vigtigt at holde fokus på, at de arealer, hvor der skal foretages råstofindvinding betragtes som en arealressource og ikke opfattes som udtjente arealer. Der skal arbejdes på at når en råstofgrav er færdiggravet får arealet en ny samfundsværdi. Disse arealer har et stort potentiale for f.eks. at blive til interessante naturområder med stor biodiversitet, nye bydele med en anderledes topografi eller energiproduktionsområde med solcelleanlæg.

Når regionen giver en råstoftilladelse, skal der foreligge en af regionen godkendt plan for efterbehandlingen af råstofgraven, og det er i udgangspunktet lodsejeren, der bestemmer, hvad der skal ske med arealet efterfølgende.

Administrationens bemærkninger:

Administrationen foreslår at der iværksættes følgende tiltag for at fremme natur og samfundsværdi i tidligere råstofgrave:

- Udarbejdelse af idekatalog med konkrete forslag til hvorledes efterbehandlingen kan tilgode biodiversitet, rekreative interesser og samfundsværdi.
- Gennemførelse af to pilotprojekter, hvor to konkrete råstofgrave får vejledning og rådgivning til efterbehandlingen.
- Generel praksisændring i fht. øgede krav til efterbehandling.

Idekatalog

Det foreslås at der udarbejdes et idekatalog, hvor der præsenteres konkrete ideer og vejledning i hvorledes tidligere råstofgrave kan efterbehandles så biodiversitet, rekreative interesser og flersidig arealanvendelse fremmes. Idekataloget skal hjælpe indvinder og grundejere til at udarbejde deres efterbehandlingsplan og det skal opbygge sagsbehandlingens faglighed indenfor området, så regionen kan vejlede parterne.

Eksterne rådgivere kan udarbejde idekataloget. Der findes allerede en del materiale, der kan benyttes, så opgaven bliver at samle eksisterende information og bringe den ind i en kontekst af råstofgrave.

Pilotprojekter

For at få sat gang i en ændring af den administrative praksis omkring efterbehandlingen foreslås det, at der etableres to pilotprojekter. Projekterne skal bruge den viden, der er samlet i idekataloget og få etableret nogle arbejdsgange, hvor samarbejde mellem parterne styrkes.

De to pilotprojekter forventes at se således ud:

- Projekt 1: Her udvælges et graveområde, hvor indvinder og grundejer får bistand og hjælp i form af idekatalog samt tilbud om faglig bistand.
- Projekt 2: Her udvælges et graveområde, hvor der nedsættes en følgegruppe inden gravningen påbegyndes. Kommunen inddrages bl.a. i forhold til en evt. udarbejdelse af lokalplan for området og sparring i forhold til flersidig arealanvendelse. Indvinder og grundejer får bistand og hjælp i form af idekatalog samt tilbud om faglig bistand.

De aktiviteter administrationen foreslår igangsat ved pilotprojekterne er:

- Faglig bistand: Rådgivere med speciale indenfor biodiversitet, landskabsarkitektur og byplanlægning, kan bistå med udarbejdelsen af efterbehandlingsplanen. Regionen bekoster rådgiverne som en del af pilotprojektet, da rådgivningen skal være med til at løfte den faglige viden på området og igangsætte nye måder at lave efterbehandlingsplanerne. Regionen kan ikke i almindelig drift bekoste rådgivning til indvinder/ grundejer.
- Følgegruppe: Der nedsættes en følgegruppe bestående af interesseorganisationer, myndigheder, grundejerforeninger mv. Denne følgegruppe kan samarbejde med og rådgive indvinder og grundejer med efterbehandlingen.
- Lokalplan: Samarbejde med kommunen således at området kan blive lokalplanlagt, og kommunen forhåbentlig kan se området som et aktiv for kommunen. I nogle kommuner lægges der op til at færdiggravede råstofgrave skal være en del af Grønt Danmarkskort.

Krav til efterbehandlingen

For at sikre en varig praksisændring, er det nødvendigt, at regionen har mulighed for at stille yderligere krav til efterbehandlingen. Disse krav kan kun stilles med politisk tilkendegivelse. Det skal undersøges nærmere hvorledes dette gøres bedst. To muligheder kunne være:

- Retningslinje: I en fremtidig råstofplan kan der med politisk anerkendelse laves en retningslinje, der f.eks. stiller krav om øget naturværdi i forbindelse med efterbehandling af færdiggravede råstofgrave.
- Politisk beslutning om praksisændring i fht. krav om efterbehandling.

Der kan med råstofloven ikke stilles krav om offentlig adgang. Dette kan ske af frivillighedens vej og evt. med inddragelse af borgerforeninger.

Forslagets konsekvenser – økonomi, personale og tid

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk	0,1	0,1	0,1	
Øvrig drift				
Etableringsudgifter	0,4	0,5	0,5	
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal	1/6	1/6	1/6	
Samlet udgift	0,4	0,6	0,6	

Uddybende beskrivelse:

I 2022 udarbejdes idekatalog, i 2023 og 2024 gennemføres pilotprojekterne.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt):

Sundhedskassen	
Den regionale udviklingskasse	X
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

Der foreslås bevilling af budgetmidler for 2022 til udarbejdelse af idekatalog, hvor der præsenteres konkrete ideer og vejledning i hvorledes tidligere råstofgrave kan efterbehandles så biodiversitet, samfundsværdier samt rekreative interesser fremmes.

Der foreslås bevilling af budgetmidler for 2023 og 2024 til etablering af to pilotprojekter, der skal få sat gang i en ændring af den administrative praksis omkring efterbehandlingen, samt løfte det faglige niveau indenfor biodiversitet, samfundsværdier samt rekreative muligheder.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget bidrager især til verdensmål 11 (Bæredygtige byer og lokalsamfund) og 15 (livet på land), da det vil skabe grønne offentlige rum samt fremme biodiversiteten. Samtidig vil nye rekreative arealer samt smukke omgivelser bidrage til verdensmål 3 (sundhed og trivsel).

Budgetlægningen 2022-2025 - 2. og 3. udvalgsdrøftelse

Budget/finansieringsforslag:

8.3 En klimarobust og grøn region med fokus på bæredygtig arealplanlægning og løsninger på tværs

Fremsat af:

Socialdemokratiet

Formål og indhold:

Udfordringerne fra klimaændringerne er ikke til at komme udenom. Det medfører komplekse samfundsmæssige problemstillinger, som vi er nødt til at finde løsninger på. Vi ved, at klimaet ændrer sig, havet stiger, der kommer flere kraftige storme, nedbørsmængden ændrer sig og giver perioder med enten for meget regn eller perioder med tørke. Danmarks areal bliver mindre og medfører, at konkurrencen mellem de mange arealkrævende behov bliver større. Det udfordrer balancen og sammenhængskraften mellem by og land, borger og virksomheder, natur og landbrug. Der skal tages hensyn til mange flere interesser i planlægningen fremover. De store byområder betyder, at det er svært at placere og planlægge fx nye anlæg, der skal være med til at sikre den grønne omstilling af region. Der bliver kamp om arealer.

Initiativet skal arbejde med planlægning i en større skala, som f.eks. adresserer behovet for en styrket arealplanlægning. Hvilke tiltag skal prioriteres, hvor skal anlæg placeres, så der sikres lighed i løsningerne på tværs af kommuner under hensyntagen til lokale ressourcer og kompetencer, og hvordan får vi alle mest gavn af løsningerne? Hvad skal beskyttes? Hvad skal flyttes? Hvad skal "gives tilbage til naturen", fordi det ikke giver mening (eller ikke er økonomisk omkostningseffektivt) at bevare? Hvilke byer, lokalsamfund og erhverv er det vigtigste at værne om?

Løsninger skal findes - på tværs

Initiativet skal bidrage til en bæredygtig og helhedsorienteret arealplanlægning, hvor klimaplanlægning i højere grad bruges som strategisk løftestang for andre samfundsmæssige problemstillinger. Det skal sikres, at der i klimatilpasningsløsninger også bliver indtænkt aspekter som CO₂-reduktion, grøn mobilitet, sundhed, øget biodiversitet og multifunktionalitet. De positive afledte effekter af klimatilpasningsløsninger (merværdi) skal illustreres. Initiativet vil nytænke klimatilpasning til ikke kun at være en "teknisk/anlægs-mæssige" disciplin, med vil indtænke andre fagligheder og samfundsmæssige aspekter - til gavn for borgerne i hovedstadsregionen.

Helhedsorienteret arealplanlægning - pilotprojekt baseret på dialog og samarbejde

Ét af de områder, som kalder på handling i Region Hovedstaden, er Roskilde Fjord/Isefjord. Et område med geografisk udbredelse på tværs af kommune- og regionsgrænser, og som rummer mange forskellige interesser; landbrug, byer, sommerhusområder, grøn omstilling, biodiversitet, beskyttelse af grundvandet osv. Idérigdommen er stor, når man skal finde den rigtige klimatilpasningsløsning til Roskilde/Ise Fjord. Der er forslag om at bygge dæmninger, sluser, "sætte en prop i hullet" osv. Men de fleste er ikke baseret på data, samlede analyser eller løsningsdesign. Og de baserer sig ofte på delløsninger eller suboptimeringsløsninger.

Skal de store udfordringer omkring Roskilde Fjord/Ise Fjord løses, er der behov for at udvikle et projekt, som har det samlede fjordsystem i tankerne. Det handler både om arealanvendelsen rundt om fjorden, men også om fjorden som økosystem; (hvad sker der i vandet). Den nyeste viden viser, at der fortsat er behov for en aktør, som påtager sig en aktiv rolle og samler andre interessenter på området fx kommuner, forsyninger og viden institutioner mm.

Initiativet skal se på muligheder for samarbejde mellem interessenterne og styrke dialogen, for sammen at få diskuteret og undersøgt nødvendigheden af fælles klimatilpasningsløsninger. Herved sikres det, at der udvikles nye innovative løsninger på klimaudfordringerne baseret på konkrete udfordringer, men også at lokale suboptimeringer undgås. Det drejer sig bl.a. om at undersøge og udvikle metoder, så klimatilpasning kan bruges som løftestang for andre samfundsmæssige udfordringer og sikre planlægning for en mere grøn og bæredygtig region.

Administrationens bemærkninger:

Det er administrationens vurdering, at Region Hovedstaden har den nødvendige kapacitet til at kunne løfte opgaven som den samlende part i processen, der kan drive arbejdet for en samlet plan for området. Regionerne har lang erfaring med planlægning fra andre områder som trafik, grundvandbeskyttelse, råstofplanlægning osv. Der vil være behov for analyser af problemets omfang og løsningsrum, ligesom der vil være behov for en tydelig regional forankring og ledelse af projektet. Det er en opgave, som vil kræve involvering og dialog med mange forskelligartede interessenter og aktører.

Administrationen anbefaler, at 2022 bruges til at få etableret et sekretariat drevet af Region Hovedstaden. Der skal bruges midler og medarbejdertimer til at få etableret et forum for politiske og administrative drøftelser af, hvordan opgaven skal gribes an.

Udover drift af sekretariat vil 2022 skulle bruges til at sætte indledende analyser i gang. Der skal laves forundersøgelser og opstilles løsningsmodeller med beregninger af påvirkning på miljø; flora og fauna både til lands og til vands. Finansieringsforslag skal udarbejdes og også beregninger på, hvad det vil koste, hvis vi ikke gør noget. Derudover skal der etableres en dialog om projektet med forskellige interessenter.

Forslagets konsekvenser - økonomi, personale og tid (skriv tallet med 1 decimal)

Mio. kr.	2022	2023	2024	2025
Løn til evt. nye årsværk	1,2	0,6	0,6	0,6
Øvrig drift	2,5	1,5	1,5	1,5
Etableringsudgifter	1,0	0,0	0,0	0,0
Årsværk (hvis der skal ansættes nye) Angiv antal	2,0	1,0	1,0	1,0
Samlet udgift	4,7	2,1	2,1	2,1

Det bør for forslag vedr. det regionale udviklingsområde anføres, om forslaget kan tilsagnsbudgetteres.

Initiativet kan skaleres. Det vil betyde udfordringer med at få alle interessenter med og medtage alle udfordringer i planlægningen. Derudover kan initiativet også fordeles på 3 år i stedet for 4 år.

Anfør, hvilket område forslaget vedrører (finansieringsmæssigt):

Sundhedskassen	
Den regionale udviklingskasse	x
Det sociale område	

Første udkast til tekst til selve budgetaftalen:

I den Regionale Udviklingsstrategi er visionen, at vi i Region Hovedstaden arbejder målrettet for, at hovedstadsregionen er en grøn og innovativ metropol med bæredygtig vækst og høj livskvalitet - en region for den næste generation. Det kræver, at vi kigger ud i fremtiden og forholder os til de store udfordringer, vi står overfor; problemer ift. klimaet, miljøet og naturen. For at løse disse udfordringer skal der skabes et samlet overblik over, hvor og hvordan vi kan sikre alles interesser bedste muligt, i en fremtid hvor vi alle skal leve grønnere og skabe

en klimarobust region. Det kræver planlægning og bredt samarbejde på tværs af kommune- og administrative grænser og fagdiscipliner.

Det er aftalt, at der samlet afsættes 11 mio. kr. til at komme med løsninger til, hvordan man kan sikre areal og planlægge for en mere grøn og bæredygtig region.

Budgetinitiativets understøttelse af FN's verdensmål:

Forslaget ligger indenfor den politiske vision om at skabe en grøn og innovativ metropol med høj livskvalitet og bæredygtig vækst.

Indenfor rammerne af den regionale udviklingsstrategi (RUS) er der en direkte kobling til den strategiske ramme om: Klima & miljø i balance.

Igennem en helhedstænkende og koordinerende tilgang til arealplanlæg understøtter initiativet regionens arbejde med FN's verdensmål; herunder:

